

Нуркан Нуф¹

ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ТЕХНОЛОГИИТЕ ВЪРХУ ТВОРЧЕСКИЯ ПРОЦЕС

Nurkan Nuf

THE IMPACT OF TECHNOLOGY ON THE CREATIVE PROCESS

Abstract: Technology has become an integral part of our lives in today's fast-paced, globally linked society. It has changed the way we talk to one other, get information, and engage with the world around us. The field of creativity is only one area that has been revolutionized by these technological advances. Beginning with the development of the written word and continuing with the advent of digital media, technology has continuously shaped and reimagined the creative process, spawning new means of artistic expression and broadening the scope of human imagination. This article examines the ever-changing relationship between visual arts, music, literature, and cinema on the one hand, and technology on the other hand, emphasizing the need for exercising restraint and moderation when using technology in the artistic process.

Keywords: digital technology; social media; creative process; visual arts; collaboration; artificial intelligence; copyright protection; ethical concerns; virtual reality; augmented reality; computer-generated imagery.

Преди навлизането на модерните технологии ранните хора са използвали присъщата си креативност, за да разберат и интерпретират заобикалящата ги среда, използвайки визуалните изкуства като средство за предаване на емоции, вярвания и преживявания. Праисторическото изкуство, включващо пещерни рисунки и издълбани фигурки, предлага безценна представа за живота и мислите на нашите предци, подчертавайки тяхната изобретателност, находчивост и дълбока връзка с природата. Пещерните рисунки, могат да бъдат проследени десетки хиляди години назад и служат като едни от най-ранните примери за човешка творческа изява. Открити на различни глобални места, като например пещерата Ласко във Франция и пещерата Алтамира в Испания, тези произведения на изкуството изобразяват животни, хора и абстрактни символи, хвърляйки светлина върху системите от вярвания, ритуалите и обществените структури на праисторическите общности. Ранните хора са използвали „кремък, пигмент, шлифовъчни камъни, четки и шаблони, изрязани от кожи.“² По същия начин ранните скулптури, като Вилендорфска Венера, демонстрират човешката способност за манипулиране на материали и създаване на триизмерни обекти. Тези скулптури са били изработени от камък или глина и са изпълнявали различни функции, като религиозни, символични или практически цели.

¹ nurkannuf@abv.bg

² <https://archeologie.culture.gouv.fr/lascaux/en/rock-support>

„Желанието на ренесансовия художник за илюзионистично пресъздаване на действителността“³ се задвижва от техническия напредък като линейната перспектива, оптиката и изобретяването на печатарската преса от Йоханес Гутенберг в средата на 15. век. Масовото производство на книги демократизира информацията и предостави на по-голяма публика достъп до изкуство. Това доведе до множество творчески движения, които възродиха интереса към старите идеали, като същевременно насърчиха развитието на нови артистични подходи и гледни точки.

Фотографията, създадена от Луис Дагер и Уилям Фокс Талбот в началото на деветнадесети век, осигурява още един пробив във визуалните изкуства. Фотографията даде на художниците и на широката публика нов начин за записване и документиране на реалността, оказвайки влияние не само върху визуалните изкуства, но и върху възприятията на хората за света около тях. Фотографията е представлявала опасност за живописата, защото е освободила художниците от отговорността да уловят реалността. Поради тази промяна на парадигмата се появява ново движение в живописата, като импресионизма, който е имал за цел да улови същността на дадена сцена чрез използване на цвят и светлина, вместо опит за фотореалистично изобразяване. Клод Моне, Пьер-Огюст Реноар и Едгар Дега са само някои от художниците, които са се занимавали с подобни авангардни методи и стилове.

През цялата история разнообразие от технологични иновации, от праисторическото изкуство до фотографията, непрекъснато са оформяли и предефинирали творческия процес във визуалните изкуства. Всяко ново изобретение разширява спектъра от артистични възможности, насърчава растежа на различни творчески области и дарява на творците иновативни средства за изразяване. Художници и технолози разработват системи за творческо изследване чрез виртуална и физическа интерактивност и разширяват както технологията, така и изкуството на няколко фронта.⁴ Постоянно развиващото се взаимодействие между технологията и творческия процес упорито оформя визуалните изкуства, както днес, така и в бъдеще.

Появата на компютрите и като цяло дигиталните технологии даде началото на една нова епоха на артистични възможности, трансформирайки фундаментално полето на визуалните изкуства. Дигиталното изкуство обхваща широк набор от творчески дисциплини, включително графичен дизайн, дигитално рисуване, 3D моделиране и анимация. Използвайки софтуерни програми като Adobe Photoshop, Corel Painter и Autodesk Maya, художниците вече могат да създават произведения, които преди бяха невъзможни или изключително трудоемки за ръчно създаване.

Ограниченията на конвенционалните творчески пространства са преодолени от технологиите за виртуална реалност (VR) и добавена реалност (AR), които ускори разширяването на артистичното изразяване и „потопяне“ (потопянето във виртуалната реалност е усещане за физическо присъствие в нефизически свят).⁵ Приканвайки потребителите да участват активно в творческия процес, като предлагат завладяващи, интерактивни изживявания, VR и AR спомагат за укрепване на връзката между зрителя и произведението на изкуството. В сферата на виртуалната реалност артисти като Марина Абрамович и Олафур Елиасон са създали преживявания, които предизвикват възприятието на зрителя за пространство, време и реалност.

³ **Иванова, К.** Видове рисунки в италианския Ренесанс. Предпоставки за трансформиране на рисунката в автономна художествена творба, *Визуални изследвания*, том 1 брой 1/2017

⁴ **Candy, L., & Edmonds, E.** (2002). Interaction in art and technology. *Crossings: Electronic Journal of Art and Technology*, 2(1), 1–8.

⁵ https://hmn.wiki/bg/Immersion_%28virtual_reality%29.

1.

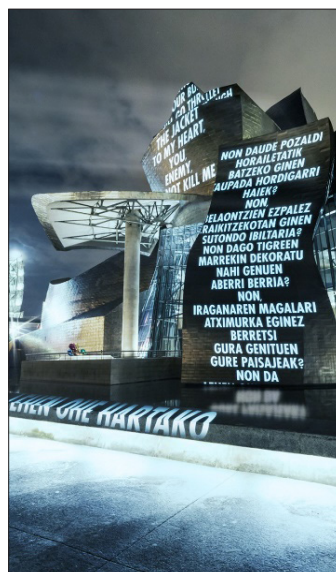
Marina Abramović, “Rising”, 2018 (VR)⁶

2.

Olafur Eliasson, “Your view matter”, 2022 (AR)

Тези завладяващи инсталации позволяват на участниците да взаимодействат с изкуството по напълно нови начини, разтваряйки границите между физическите и виртуалните сфери. Добавената реалност безпроблемно интегрира цифровите компоненти във физическата среда на зрителя, синтезирайки реалния и виртуалния свят. Художници като Джени Холцер и Банкси използват AR, за да създадат специфични за обекта инсталации и публични арт интервенции, които провокират размисъл, повишават осведомеността и стимулират разговора между зрителите.

3. Jenny Holzer, “Like Beauty in Flames”, 2021 (AR)

Сливането на изкуство и технологии в AR не само позволява уникални артистични преживявания, но също така насърчава преоценката на обществените пространства и ролята на изкуството в обществото.

Развитието на изкуствения интелект (AI) и машинното обучение създаде нови възможности за творческа изява. „Нарастващата тенденция за използване на AI технология в арт продукцията предизвиква дискусии относно фундаменталните въпроси свързани с художествената природа на тези произведения и мястото им в историята на визуалните изкуства.”⁷ Повдигат се въпроси

⁶ <https://acuteart.com/marina-abramovic-first-virtual-reality-artwork-to-be-presented-at-the-58th-venice-biennale/>

⁷ Cetinic, E. and She, J., 2022. Understanding and creating art with AI: review and outlook. *ACM Transactions on Multimedia Computing, Communications, and Applications (TOMM)*, 18(2), pp.1–22.

относно оригиналността, авторството и мястото на технологията в творческия процес, когато художници и учени работят заедно, за да създадат алгоритми, които могат да създадат произведения на изкуството.

4. Арт-колектив *Obvious*, *Портрет на Едмон дьо Белами*, 2018 г.

Развитието на дигиталните технологии – включително VR, AR и AI – значително разшириха обхвата на творческите възможности в областта на визуалните изкуства. Нови пътища за артистично изразяване и участие на публиката се появиха в резултат на трансформацията на тези технологии в конвенционалните творчески дисциплини. „Видеоконферентната връзка, със своята визуална природа, все повече се използва в обучението по изкуство и дизайн поради своята достъпност и подобро качество.“⁸ Докато технологиите напредват, визуалните изкуства ще се развиват също, предоставяйки на публиката и артистите изобилие от свеж творчески потенциал.

Начинът, по който артистите и публиката общуват помежду си, със сигурност е променен от социалните медии, създавайки нова среда на връзка, която улеснява творците да споделят работата си, да получават публичност и да взаимодействат с последователи си. Заради платформи като Instagram, YouTube и TikTok сега артистите имат достъп до по-широка и по-разнообразна публика, отколкото биха могли да имат в конвенционалните места като галерии. „Масовите медии и социалните дигитални мрежи правят образите, равностойни на езика комуникационни средства.“⁹ За много артисти социалните мрежи са се превърнали в незаменим маркетингов инструмент, предоставящ възможности за сътрудничество с други творци, получаване на обратна връзка от фенове и култивиране на предани последователи. Амбициозните творци вече могат да използват силата на социалните мрежи, за да получат публичност и да привлекат вниманието на професионалистите в индустрията, изравнявайки условията и предлагайки нови пътища към успеха

⁸ **Radcliffe-Thomas, N. (2008).** White heat or blue screen? Digital technology in art & design education. *International Journal of Art & Design Education*, 27(2), 158–167.

⁹ **Тотляков, А.** Съвременен атомистичен модел на изкуството. Част първа, *Визуални изследвания*, том 6, брой 1/2022.

в творческия свят. Демократизирането на артистичното изразяване е друг важен ефект от ролята на социалните мрежи за намаляване на бариерите между творци и потребители. YouTube породи нова индустрия от създатели на филми, аниматори и продуценти на видео съдържание, които изкарват прехраната си, като правят и споделят работата си онлайн. „Няма много проучвания за използването на YouTube в образованието. [...] Потенциалът за използване на YouTube за трансформиране на образованието в класната стая е посочен като важна област на изследване.“¹⁰ Etsy се превърна в популярно място, чрез което визуални артисти могат да продават произведенията си директно на фенове, Instagram се превърна във виртуална галерия за фотографии, илюстратори и други визуални артисти.

Произтичащото богатство от хора, които могат да участват в творческия процес, насърчи по-отворена, разнообразна и плодородна среда за идеи, гледни точки, художествени изследвания и изобретения. „Днес информационният обмен се движи все по-бързо и с все по-нарастващи обеми, а границите между реалното и виртуалното се замъгляват.“¹¹ Социалните мрежи позволиха развитието на недостатъчно показвани творчески групи и разпространението на неразказани досега истории, като дадоха глас на онези, които иначе биха били заглушени. Наред с преодоляването на пропастта между творци и публика, социалните мрежи също откриха нови пътища за артистите да си сътрудничат заедно и да разширят професионалните си мрежи. Сайтове за социални медии като Twitter, LinkedIn и Facebook улесниха комуникацията между артистите, позволявайки им да обединят своите таланти и ресурси. Премахването на географските граници и насърчаването на кръстосаното опрашване на идеи, сътрудничеството от разстояние и в реално време позволи на артисти от широк спектър от среди, култури и дисциплини да работят заедно. Поради този мрежов ефект са създадени нови произведения и са се появили нови творчески практики, които изтласкват обвивката на установените форми на изразяване. Като цяло социалните мрежи имат значителен ефект върху творческия процес, като предоставят на артистите нови пътища за работа в мрежа, сътрудничество и себеизразяване. Световната общност от артисти и публика, насърчавана от платформите на социалните мрежи, оформя бъдещето на творческите индустрии по дълбок начин. Социалните мрежи несъмнено имат добро въздействие върху креативността, но е важно да сме наясно с рисковете и трудностите, които могат да произтекат от тази взаимовръзка. Тези притеснения варират от необходимостта от непрекъснато производство на съдържание и бързо удоволствие до ефектите върху психичното здраве, монетизирането на творчеството и произтичащата от това загуба на автентичност, както и проблеми с авторското право и интелектуалната собственост. Артистите могат да продължат да се възползват от обещанието на социалните мрежи, като същевременно запазят своята артистична цялост и цялостно благополучие, като се справят с тези проблеми и насърчават умерен, внимателен подход към използването им.

За да се подчертае значението на възприемането на съзнателен, добре балансиран подход към използването на технологиите в творческия процес, ще бъдат подчертани и етичните въпроси, свързани с бъдещето на творчеството. Правейки това, артистите могат да се уверят, че са добре подготвени да преминават през непрекъснатата развиващата се творческа среда и да използват напълно възможностите на технологиите, като същевременно остават верни на своята артистична визия. За визуалните артисти от всички сфери появата и широкото използване на дигитални инструменти и методи отприщи истинска златна мина от нови възможности и разработки. Технологии като:

- Художниците вече имат достъп до безпрецедентен брой ресурси, които могат да улеснят работата им поради разпространението на дигиталните технологии. Художниците днес имат достъп до множество инструменти, от висококачествени дигитални четки и текстури до сложен софтуер за редактиране, който им позволява да изследват нови артистични подходи, методи и медии, като дигитално рисуване, 3D моделиране и анимация.

¹⁰ DeWitt, D., Alias, N., Siraj, S., Yaakub, M.Y., Ayob, J. and Ishak, R., 2013. The potential of Youtube for teaching and learning in the performing arts. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 103, pp.1118-1126.

¹¹ Младенов, М. Интермедия – (Не само) Визуалното в хипертекста на съвременното изкуство, Визуални изследвания, том 2 брой 1/2018

- Сега визуални артисти от цял свят могат да си сътрудничат по проекти заедно и да обменят идеи благодарение на широката наличност на дигитални инструменти за сътрудничество и комуникация. Тази свързаност предизвиква производството на новаторски, мултидисциплинарни произведения, които сливат дигитални и традиционни форми на изкуство и черпят вдъхновение от широк кръг източници.

- Тъй като дигиталните инструменти стават все по-евтини и достъпни, творческият процес става все по-приобщаващ, давайки възможност на артисти от всякакъв произход. Тази демократизация създаде по-цветен и приобщаващ свят за визуалните изкуства.

Въпреки че има много предимства от включването на технологии в творческия процес, този подход също така представлява редица предизвикателства за визуалните артисти. Ето няколко примера за това:

- Тъй като художниците все повече зависят от цифровите технологии, съществуват опасения, че традиционни таланти като рисуване и скулптура ще бъдат загубени или подценени. Поддържането на тези умения и подходи е от решаващо значение за поддържането на разнообразна творческа среда и за гарантиране, че артистите разполагат с голямо разнообразие от изразителни инструменти. Насърчаването на образователните институции и арт организациите да продължат да преподават и популяризират традиционни техники на изкуството заедно с дигиталните методи може да помогне за поддържането на този баланс.

- Художниците могат да бъдат принудени от технологията да разчитат на формули, шаблони и други предварително изработени части, а не на собствените си оригинални идеи. Използването на дигитални технологии в творческия процес трябва да бъде смекчено от необходимостта от поддържане на човешка връзка с артистичния процес, ако искаме да се постигне артистичен растеж и иновация. Художниците във всяка област трябва да работят усилено, за да намерят своите уникални стилове и методи на изразяване.

Тъй като технологията продължава да напредва и прекроява творческия пейзаж, етичните съображения около бъдещето на творчеството във визуалните изкуства стават все по-важни. Някои ключови етични въпроси включват:

- Напредъкът на изкуствения интелект предизвиква дискусии относно мястото на компютрите в творческия процес и последствията от компютърно генерираните произведения на изкуството. Въпреки че произведенията на изкуството, генерирани от изкуствен интелект, могат да осигурят свежи прозрения и да премахнат бариерите пред изразяването, те също така повдигат въпроси относно тяхната достоверност и дали ще обезценят човешката креативност или не. С развитието на изкуствения интелект е важно да се мисли как да се включи то в творческия процес, така че да допълва човешкото творчество, вместо да го замества.

- Както бе споменато по-рано, лекотата, с която дигиталното съдържание може да бъде споделяно, копирано и променяно, поражда опасения относно защитата на интелектуалната собственост и авторските права. Гарантирането, че артистите поддържат контрол върху работата си и получават справедливо възнаграждение за своите творения, е от решаващо значение за насърчаването на устойчива творческа екосистема във визуалните изкуства. Прилагането на стабилни мерки за защита на авторските права и обучението на артистите относно техните права на интелектуална собственост може да помогне за справяне с тези проблеми.

- Ролята на технологиите в творческия процес за визуалните артисти е едновременно сложна и многостранна. Въпреки че дигиталните инструменти и техники предлагат множество възможности за иновации и сътрудничество, те също така представляват предизвикателства и етични проблеми, които трябва да бъдат разгледани, за да се осигури балансирано, устойчиво бъдеще за творчеството във визуалните изкуства. Чрез насърчаване на обмислен, етичен подход към технологичната интеграция, артистите могат да продължат да разширяват границите на артистичното изразяване.

Заклучение

Във визуалните изкуства технологията винаги е играла значителна роля при формирането и влиянието върху творческия процес. От пещерни рисунки до фотография, всяко революционно изобретение разшири обхвата на изкуството и границите на това, което се смята за артистично изразяване. Съвременните постижения, като усъвършенстването на цифровите технологии и появата на социалните мрежи, промениха лицето на визуалните изкуства още повече, предоставяйки на практикуващите недостъпни преди това ресурси и платформи за показване на тяхната работа. Използването на технологиите в творческия процес допринесе значително за визуалните изкуства. Методи, стилове и медии, които са били невъобразими или непостижими сега вече са достъпни за визуалните артисти, благодарение на дигиталните инструменти. Освен това възходът на социалните мрежи като Instagram и Pinterest направи възможно визуалните артисти да се свързват с глобалната публика, да създават последователи и да продават творбите си онлайн.

Съчетаването на технологиите и визуалните изкуства обаче не е лишено от предизвикателства и етични проблеми. Едно такова безпокойство е деликатният баланс между овладяването на предимствата на дигиталните инструменти и запазването на традиционните умения, като рисуване и скулптура. Тъй като артистите все повече разчитат на технологиите, съществува риск тези почитани от времето умения да бъдат пренебрегнати или обезценени, което в крайна сметка може да попречи на разнообразната творческа сфера. Разглеждането на проблемите, свързани с интелектуалната собственост и авторското право, е също от съществено значение за бъдещето на визуалните изкуства. Лекотата, с която дигиталното изкуство може да се споделя, копира и променя, поражда опасения относно защитата на правата на творците и осигуряването на справедливо възнаграждение за тяхната работа. Разработването на подходящи правни рамки и етични насоки за защита на художествените творби в дигиталната ера е от съществено значение за насърчаването на устойчива екосистема на визуалните изкуства.

Появата на изкуството, генерирано от изкуствен интелект, представлява още едно предизвикателство, тъй като подтиква дискусии за оригиналността, автентичността и ролята на човешкото творчество. Тъй като AI технологията напредва и става все по-сложна, тя повдига въпроси относно стойността на човешкото изкуство и потенциалното обезценяване на създаденото от човека визуално изкуство. За да се ориентират в този непрекъснато развиващ се пейзаж, визуалните артисти трябва да поддържат обмислен, балансиран подход към технологичната интеграция. Възприемането на потенциала на дигиталните инструменти, като същевременно се запазва целостта и автентичността на творческия процес, е от ключово значение за осигуряването на жизнено, приобщаващо и устойчиво бъдеще за визуалните изкуства. Продължаващият диалог между технологиите и визуалните изкуства е доказателство за човешката изобретателност, устойчивост и безграничния потенциал на артистичния дух.

Технологията има широкообхватни и сложни ефекти върху изобретателския процес на визуалните изкуства. Насърчаването на съзнателен и етичен подход към интегрирането на технологиите във визуалните изкуства ще бъде от решаващо значение за установяването на балансирано и устойчиво бъдеще за дисциплината, докато вървим напред към едно все по-свързано и движено от технологии общество. Няма съмнение, че напрежението и потенциалът в интерфейса на технологиите и визуалните изкуства ще продължат да оформят творческия процес, тласкайки артистите до ръба на техните способности и насърчавайки ги да надхвърлят границите.

ЛИТЕРАТУРА/ REFERENCES

Иванова, К. Видове рисунки в италианския Ренесанс. Предпоставки за трансформиране на рисунката в автономна художествена творба, Визуални изследвания, том 1 брой 1/2017. [Ivanova, K. Vidove risunki v italianskiya Renesans. Predpostavki za transformirane na risunkata v avtonomna hudozhestvena tvorba, Vizualni izsledvaniya, tom 1 broy 1/2017.]

- Младенов, М.** Интермедия – (Не само) Визуалното в хипертекста на съвременното изкуство, Визуални изследвания, том 2, брой 1/2018. [Mladenov, M. Intermediya – (Ne samo) Vizualното v hiperteksta na savremennoto izkustvo, Vizualni izsledvaniya, tom 2, broy 1/2018.]
- Тотляков, А.** Съвременен атомистичен модел на изкуството. Част първа, Визуални изследвания, том 6 брой 1/2022. [Totlyakov, A. Savremenен atomistichen model na izkustvoto. Chast parva, Vizualni izsledvaniya, tom 6, broy 1/2022.]
- Candy, L., & Edmonds, E.** (2002). Interaction in art and technology. Crossings: Electronic Journal of Art and Technology, 2(1), 1–8.
- Cetinic, E. and She, J.,** 2022. Understanding and creating art with AI: review and outlook. ACM Transactions on Multimedia Computing, Communications, and Applications (TOMM), 18(2), pp. 1–22.
- DeWitt, D., Alias, N., Siraj, S., Yaakub, M.Y., Ayob, J. and Ishak, R.,** 2013. The potential of Youtube for teaching and learning in the performing arts. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 103, pp. 1118–1126.
- Radclyffe Thomas, N.** (2008). White heat or blue screen? Digital technology in art & design education. International Journal of Art & Design Education, 27(2), 158–167.